

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	06.07.2017
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	Hetkel kehtiv
Avaldamismärge:	RT I, 26.06.2017, 31

Rahvusvahelise eraõiguse seadus

Vastu võetud 27.03.2002
[RT I 2002, 35, 217](#)
 jõustumine 01.07.2002

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
22.04.2004	RT I 2004, 37, 255	01.05.2004
18.11.2009	RT I 2009, 59, 385	01.01.2010
16.02.2016	RT I, 10.03.2016, 2	20.03.2016, osaliselt 01.07.2016
07.06.2017	RT I, 26.06.2017, 1	06.07.2017

1. osa ÜLDSÄTTED

§ 1. Seaduse kohaldamisala

- (1) Käesolevat seadust kohaldatakse juhtudel, mil õigussuhtel on kokkupuude rohkem kui ühe riigi õigusega.
- (2) Käesolevas seaduses sätestatud kohaldatakse üksnes ulatuses, milles ei ole sätestatud teisiti välislepingus või järgmistes Euroopa Liidu määrustes:
- 1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 864/2007 lepinguväliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma II”) ([ELT L 199, 31.07.2007, lk 40–49](#));
 - 2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 593/2008 lepinguliste võlasuhete suhtes kohaldatava õiguse kohta („Rooma I”) ([ELT L 177, 04.07.2008, lk 6–16](#));
 - 3) nõukogu määrus (EÜ) nr 4/2009 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise ning koostöö kohta ülalpidamiskohustuste küsimustes ([ELT L 007, 10.01.2009, lk 1–79](#));
 - 4) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 650/2012, mis käsitleb kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning otsuste tunnustamist ja täitmist, ametlike dokumentide vastuvõtmist ja täitmist pärimisasjades ning Euroopa pärimistunnistuse loomist ([ELT L 201, 27.07.2012, lk 107–134](#));
[\[RT I, 10.03.2016, 2- jõust. 20.03.2016\]](#)
 - 5) nõukogu määrus (EL) nr 1259/2010 töhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahuse suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas ([ELT L 343, 29.12.2010, lk 10–16](#)).
[\[RT I, 10.03.2016, 2- jõust. 01.07.2016\]](#)

§ 2. Välisriigi õiguse kohaldamine

- (1) Kui seaduse, välislepingu, käesoleva seaduse § 1 lõikes 2 nimetatud Euroopa Liidu määruse või tehingu kohaselt kuulub kohaldamisele välisriigi õigus, kohaldab kohus seda sellest sõltumata, kas selle kohaldamist taotletakse või mitte.
- (2) Kui seaduse, välislepingu või käesoleva seaduse § 1 lõikes 2 nimetatud Euroopa Liidu määruse kohaselt võib isik valida kohaldatava õiguse, võib isik sellist õigust kasutada kuni eelmenetluse lõppemiseni või kirjalikus menetluses taotluste esitamise tähtaja möödumiseni.
- (3) Välisriigi õiguse kohaldamisel lähtutakse kohaldatava õiguse tõlgendusest ja kohaldamise praktikast selles riigis.
[\[RT I, 10.03.2016, 2- jõust. 20.03.2016\]](#)

§ 3. Mitme õiguskorraga riik

Kui käesoleva seaduse säte viitab mitme õiguskorraga riigi õigusele, kohaldatakse selle riigi õigusega ettenähtud õiguskorda. Kui selle riigi õiguses vastavad sätted puuduvad, kohaldatakse õiguskorda, millega õigussuhte asjaolud on kõige tugevamalt seotud.

§ 4. Välisriigi õiguse väljaselgitamine

(1) Kohaldatava välisriigi õiguse sisu tehakse kindlaks asja menetleva kohtu poolt. Menetleval kohtul on õigus nõuda selleks poolte kaasabi.

(2) Pooltel on õigus esitada kohtule dokumente välisriigi õiguse sisu kindlakstegemiseks. Kohus ei ole kohustatud poolte esitatud dokumentidest juhinduma.

(3) Kohtul on õigus pöörduda abi saamiseks Eesti Vabariigi Justiitsministeeriumi või Välisministeeriumi poole, samuti kasutada eksperte.

(4) Kui välisriigi õiguse sisu ei ole kõigile pingutustele vaatamata võimalik mõistliku aja jooksul kindlaks teha, kohaldatakse Eesti õigust.

§ 5. Haldusorgani ja notari õigused välisriigi õiguse kohaldamisel

[RT I, 10.03.2016, 2- jõust. 20.03.2016]

Käesolevas seaduses kohtu kohta sätestatud kohaldatakse ka haldusorganitele ja notaritele.

[RT I, 10.03.2016, 2- jõust. 20.03.2016]

§ 6. Tagasisaade ja edasiviide

(1) Kui käesolev seadus näeb ette välisriigi õiguse kohaldamise (edasiviide), kohaldatakse selle riigi rahvusvahelise eraõiguse norme. Kui need näevad ette Eesti õiguse kohaldamise (tagasisaade), kohaldatakse Eesti materiaalõiguse norme.

(2) Kui välisriigi õigus näeb ette kolmanda riigi õiguse kohaldamise, siis seda edasiviidet ei arvestata.

(3) Kui käesoleva seaduse § 23¹ või 6. osa 1. peatüki 1. jao sätted näevad ette välisriigi õiguse kohaldamise, kohaldatakse selle riigi materiaalõiguse norme.

[RT I 2004, 37, 255- jõust. 01.05.2004]

§ 7. Avalik kord

Välisriigi õigust ei kohaldata, kui selle kohaldamine viiks tulemuseni, mis on ilmselgelt vastuolus Eesti õiguse oluliste põhimõtetega (avaliku korraga). Sellisel juhul kohaldatakse Eesti õigust.

§ 8. Tehingu vorm

Tehing on vormiliselt kehtiv, kui see vastab tehingule kohaldatava õiguse või tehingu tegemise riigi õiguse vorminõuetele.

§ 9. Esindamine

(1) Eeldustele, mille korral esindaja tehtud tehing tekitab esindatavale õigusi ja kohustusi kolmanda isiku suhtes, kohaldatakse selle riigi õigust, kus esindaja tegutses.

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õigust kohaldatakse ka esindusõigusetu esindaja ja kolmanda isiku vahelisele suhtele.

(3) Kinnisasjaõiguse käsutamiseks antud volitus peab vastama kinnisasja asukohariigi õiguse vorminõuetele.

2. osa FÜÜSILINE ISIK

§ 10. Füüsilise isiku elukoht

Füüsilise isiku elukoha kindlaksmääramisel kohaldatakse Eesti õigust.

§ 11. Füüsilise isiku kodakondsus

(1) Füüsilise isiku kodakondsus määratakse selle riigi õiguse järgi, mille kodakondsuse üle otsustatakse.

(2) Kui füüsilisel isikul on mitme riigi kodakondsus, kohaldatakse selle riigi kodakondsust, millega isik on kõige tugevamalt seotud, kui käesolevas seaduses ei ole sätestatud teisiti.

(3) Kui käesolevat seadust tuleb kohaldada kodakondsuseta isikutele või isikutele, kelle kodakondsust ei ole võimalik kindlaks teha, või pagulastele, arvestatakse kodakondsuse asemel isiku elukohta.

§ 12. Füüsilise isiku õigus- ja teovõime

(1) Füüsilise isiku õigus- ja teovõimele kohaldatakse tema elukohariigi õigust.

(2) Elukoha vahetamine ei kitsenda kord omandatud teovõimet.

(3) Isik, kes tegi tehingu, kuigi ta oli oma elukohariigi õiguse järgi teovõimetu või piiratud teovõimega, ei või oma teovõime puudusele tugineda, kui ta oleks olnud teovõimeline selle riigi õiguse järgi, kus ta tehingu tegi. See ei kehti juhul, kui teine pool tema teovõime puudusest teadis või teadma pidi.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud ei kohaldata perekonna- ja pärimisõiguslikele tehingutele, samuti teises riigis asuvate kinnisasjade kohta käivatele tehingutele.

§ 13. Surnuks tunnistamine

(1) Surnuks tunnistamise eeldustele ja tagajärgedele kohaldatakse teadmata kadunu viimase teadaoleva elukohariigi õigust.

(2) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õiguseks on välisriigi õigus, võib teadmata kadunu surnuks tunnistada ka Eesti õiguse järgi, kui huvitatud isikul on selleks õigustatud huvi.

3. osa **JURIIDILINE ISIK**

§ 14. Juriidilisele isikule kohaldatav õigus

(1) Juriidilisele isikule kohaldatakse selle riigi õigust, mille kohaselt ta on asutatud.

(2) Kui juriidilist isikut juhitakse tegelikult Eestis või tema põhitegevus toimub Eestis, kohaldatakse juriidilisele isikule Eesti õigust.

§ 15. Kohaldatava õiguse ulatus

Juriidilisele isikule kohaldatava õiguse alusel määratakse eelkõige:

- 1) juriidilise isiku õiguslik olemus;
- 2) juriidilise isiku teke ja lõppemine;
- 3) juriidilise isiku õigusvõime;
- 4) juriidilise isiku nimi või ärinimi;
- 5) juriidilise isiku organid;
- 6) juriidilise isiku sisesuhted;
- 7) vastutus juriidilise isiku kohustuste eest;
- 8) juriidilise isiku seadusjärgne esindus;
- 9) juriidilises isikus osaluse või sellega sarnase õiguse õiguslik olemus ning osaluse või õiguse tekkimise ja teostamise põhimõtted.

[RT I, 26.06.2017, 1- jõust. 06.07.2017]

§ 16. Esindusõiguse piirang

Juriidiline isik ei või tugineda oma organi esindusõiguse või juriidilise isiku enda õigusvõime piirangule, mis on tehingu teise poole elukoha või tegevuskoha õigusele tundmatu. See ei kehti juhul, kui teine pool sellisest piirangust teadis.

§ 17. Muud isikute ühendused ja varakogumid

(1) Käesolevas osas sätestatud kohaldatakse ka muudele organiseeritud isikute ühendustele ja varakogumitele.

(2) Lepingulistele ühendustele, millel ei ole organisatsioonilist struktuuri, kohaldatakse käesolevas seaduses lepingute kohta sätestatud.

4. osa

ESEMED

§ 18. Asjaõigusele kohaldatav õigus

- (1) Asjaõiguse tekkimine ja lõppemine määratakse selle riigi õiguse järgi, kus asi asus asjaõiguse tekkimise või lõppemise ajal.
- (2) Asjaõigust ei saa teostada vastuolus asja asukohariigi õiguse oluliste põhimõtetega.
- (3) Kui vallasasi satub Eestisse ja asjaõiguse tekkimine või lõppemine ei ole välisriigis lõpule viidud, loetakse välisriigis toimunud sündmused Eestis toimunuks.
- (4) Kinnisasjalt lähtuvatest kahjulikest mõjutustest tulenevatele nõuetele kohaldatakse käesoleva seaduse § 50.

§ 19. Asja asukohariigi õiguse kohaldamine õigusjärgluse korral

Kui asjaõiguse tekkimine või lõppemine toimub üldõigusjärgluse teel, eelkõige perekonna- või pärimisõiguse alusel, kohaldatakse sellele õigust, mida kohaldatakse õigusjärgluse tervikuna, välja arvatud juhul kui ja niivõrd kui võrd asja asukohariigi õiguse kohaselt tuleb ka üldõigusjärgluse korral kohaldada asja asukohariigi õigust.

§ 20. Teel olev asi

- (1) Teel olevale asjale tehingu alusel asjaõiguse tekkimisele ja lõppemisele kohaldatakse asja sihtkohariigi õigust.
- (2) Pooled võivad kokku leppida ka asja lähtekohariigi või tehingule kohaldatava õiguse kohaldamises.
- (3) Kokkulepe kohaldatava õiguse kohta ei mõjuta kolmandate isikute õigusi asjale.

§ 21. Kaubadokument

- (1) Kaubadokumendile kohaldatakse kaubadokumendis endas sätestatud õigust. Kui dokumendis ei ole kohaldatavat õigust määratud, kohaldatakse kaubadokumendile selle riigi õigust, kus asub dokumendi väljaandja tegevuskoht. Teel oleva asja kohta välja antud kaubadokumendile kohaldatakse asja sihtkohariigi õigust.
- (2) Kaubadokumendile kohaldatav õigus määrab, kas kaubadokumendi üleandmisel on asja omandamise jaoks samasugune tähendus kui asja enda üleandmisel. Kui kaubadokumendi üleandmisel on asja omandamise jaoks samasugune tähendus kui asja enda üleandmisel, kohaldatakse ka asjale kaubadokumendile kohaldatavat õigust.
- (3) Kui üks isik tugineb asjaõiguse kehtivusele kaubadokumendile kohaldatava õiguse alusel ning teine isik õiguse alusel, mida tuleks kohaldada, kui kaubadokumenti ei oleks välja antud, kohaldatakse õigust, mida tuleks kohaldada, kui kaubadokumenti ei oleks välja antud.

§ 22. Transpordivahendid

- (1) Õhu-, vee- ja raudteesõidukile kohaldatakse selle päritoluriigi õigust. Päritoluriik on:
 - 1) õhusõidukite puhul riikkondsuse riik;
 - 2) veesõidukite puhul registreerimise koha riik, selle puudumisel kodusadama riik;
 - 3) raudteesõidukite puhul riik, mis on andnud raudteesõiduki kasutamise loa.
- (2) Seadusest tulenevale pandi- või kinnipidamisõigusele, mis tagab transpordivahendiga tekitatud kahju hüvitamise või transpordivahendile tehtud kulutuste hüvitamise nõuet, kohaldatakse tagatavale nõudele kohaldatavat õigust. Erinevate riikide õiguste alusel tekkinud pandiõiguste korral on varem tekkinud pandiõiguse eelistatud hiljem tekkinud pandiõiguse suhtes.

§ 23. Intellektuaalne vara

Intellektuaalsele varale, selle tekkimisele, sisule, lõppemisele ja kaitsele kohaldatakse selle riigi õigust, mille territooriumi jaoks sellele kaitset taotletakse.

§ 23¹. Registreeritud väärtpaber

- (1) Aktsiale, võlakohustusele ja muule õigusele, mida väljendatakse registrikande kaudu (registreeritud väärtpaber), kohaldatakse selle riigi õigust, kus vastavat registrit peetakse.
 - (2) Kui üks isik (vahendaja) hoiab registreeritud väärtpaberit teise isiku jaoks ja arvel muus kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud registris või kontol (edaspidi *vahendatud väärtpaber*), kohaldatakse selles registris või kontol väljendatud õigusele selle riigi õigust, kus vahendatud väärtpaberi kohta registrit või kontot peetakse.
- [RT I, 26.06.2017, 1- jõust. 06.07.2017]

- (3) Väärtpaberile kohaldatava õiguse alusel määratakse eelkõige:
- 1) väärtpaberi omajale kuuluva õiguse õiguslik olemus;
 - 2) väärtpaberi omajale kuuluvate õiguste sisu, tekkimine ja lõppemine väärtpaberi suhtes;
 - 3) väärtpaberi käsutamise tagajärjed väärtpaberist tulenevatele õigustele;
 - 4) väärtpaberist tulenevate õiguste teostamise tingimused;
 - 5) väärtpaberi kasutamine tagatisena, sealhulgas müügiõiguse tekkimine ja teostamine;
 - 6) väärtpaberit koormavate õiguste järjekoht;
 - 7) vahendaja õigused ja kohustused vahendatud väärtpaberi suhtes.

[RT I, 26.06.2017, 1- jõust. 06.07.2017]

(4) Vahetusõlakirja või muu sellise õiguse olemusele, mis on seotud osalusega juriidilises isikus, ning õiguse tekkimise ja teostamise põhimõtetele kohaldatakse käesoleva seaduse §-s 14 sätestatud.

[RT I, 26.06.2017, 1- jõust. 06.07.2017]

5. osa PÄRIMISÕIGUS

§ 24. Pärimisele kohaldatav õigus

Pärimisele kohaldatakse pärandaja viimase elukohariigi õigust.

§ 25. Õiguse valik

Isik võib testamendi või pärimislepinguga määrata, et tema pärandile kohaldatakse tema kodakondsuse riigi õigust. Selline määrag muutub kehtetuks, kui isik on surma hetkeks vastava riigi kodakondsuse kaotanud.

§ 26. Kohaldatava õiguse ulatus

Pärimisele kohaldatav õigus määrab ära eelkõige:

- 1) viimse tahteavalduse lügid ja toime;
- 2) pärimisvõime ja pärimiskõlbmatuse;
- 3) pärandi ulatuse;
- 4) pärijate ringi ja nendevahelised suhted;
- 5) vastutuse pärandaja võlgade eest.

§ 27. Testamendi vormile kohaldatav õigus

(1) Testamendi vormile kohaldatakse Haagi 1961. aasta testamendi vormile kohaldatava õiguse konventsiooni (RT II 1998, 16/17, 28).

(2) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud konventsiooni kohaldatakse ka pärimislepingu vormile.

§ 28. Testamendi tegemise võime

(1) Isik võib testamenti koostada, muuta või tühistada, kui tal on selline võime selle riigi õiguse järgi, kus oli tema elukoht testamendi koostamise, muutmise või tühistamise ajal. Kui isikul selle riigi õiguse järgi testamendi tegemise võimet ei olnud, võib ta testamenti koostada, muuta või tühistada, kui seda lubab selle riigi õigus, mille kodanik ta oli testamendi koostamise, muutmise või tühistamise ajal.

(2) Elukoha või kodakondsuse vahetamine ei kitsenda kord omandatud testamendi tegemise võimet.

(3) Käesolevas paragrahvis sätestatud kohaldatakse vastavalt isiku võimele sõlmida, muuta või lõpetada pärimisleping.

§ 29. Pärimislepingud ja vastastikused testamendid

(1) Pärimislepingule kohaldatakse selle riigi õigust, kus oli pärandaja elukoht lepingu sõlmimise hetkel, või käesoleva seaduse §-s 25 nimetatud juhul isiku kodakondsuse riigi õigust. Kohaldatav õigus määrab ära pärimislepingu lubatavuse, kehtivuse, sisu, siduvuse ja pärimisõiguslikud tagajärjed.

(2) Vastastikune testament peab selle tegemise ajal vastama mõlema testaatori elukohariigi õigusele või nende poolt ühiselt valitud ühe abikaasa elukohariigi õigusele.

6. osa